

Sygnatura akt II C 1068/12

WYROK KOŃCOWY

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 30 lipca 2014 r.

Sąd Okręgowy w Łodzi II Wydział Cywilny

Przewodnicząca: S.S.O. Dorota Liczberska – Dębska

Protokolant: Agnieszka Jabłońska

po rozpoznaniu w dniu 30 lipca 2014 roku w Łodzi

na rozprawie

sprawy z powództwa B. G.

przeciwko J. B. (1)

o zapłatę kwoty 251.250 zł tytułem zachowku

1. zasądza od J. B. (1) na rzecz B. G. kwotę 149.250 zł (sto czterdzieści dziewięć tysięcy dwieście pięćdziesiąt groszy) z ustawowymi odsetkami naliczanymi od kwoty 23.000 zł (dwadzieścia trzy tysiące złotych) od dnia 17 listopada 2012 roku do dnia zapłaty i od kwoty 125.000 zł (sto dwadzieścia pięć tysięcy złotych) od dnia 10 stycznia 2013 roku do dnia zapłaty wraz z kwotą 1.359,86 zł (jeden tysiąc trzysta pięćdziesiąt dziewięć złotych osiemdziesiąt sześć groszy) tytułem częściowego zwrotu kosztów procesu;

2. umarza postępowanie co do kwoty 40.000 zł (czterdzieści tysięcy złotych) wraz z odsetkami od dnia 17 listopada 2012 roku, a także w zakresie odsetek ustawowych od kwoty 63.000 zł (sześćdziesiąt trzy tysiące złotych) od dnia 12 lipca 2012 roku do dnia 16 listopada 2012 roku i od kwoty 125.000 zł (sto dwadzieścia pięć tysięcy złotych) od dnia 30 listopada 2012 roku do dnia 9 stycznia 2013 roku;

3. oddala powództwo w pozostałej części;

4. nadaje wyrokowi rygor natychmiastowej wykonalności w zakresie kwoty 134.500 zł (sto trzydzieści cztery tysiące pięćset złotych) należności głównej;

5. nakazuje pobrać na rzecz Skarbu Państwa :

a) od J. B. (1) kwotę 8.059,94 zł (osiem tysięcy pięćdziesiąt dziewięć złotych dziewięćdziesiąt cztery grosze)

b) od B. G. z zasądnionego świadczenia kwotę 5.508,98 zł (pięć tysięcy pięćset osiem złotych dziewięćdziesiąt osiem groszy)

tytułem części nieuiszczonych kosztów procesu, odpowiednio, od uwzględnionej i nie uwzględnionej części powództwa .

Sygn. akt II C 1068/12

UZASADNIENIE WYROKU KOŃCOWEGO

W pozwie z dnia 13 lipca 2012 roku B. G. wniosła o zasądzenie od pozwanej J. B. (1), tytułem zachowku, kwoty 125.000 zł z ustawowymi odsetkami od dnia wytoczenia powództwa do dnia zapłaty. Na uzasadnienie żądania powódka podała, że jako córka z pierwszego małżeństwa zmarłego W. B. (1), w związku z dokonanymi przez ojca przed rozporządzeniami testamentowymi w całości na rzecz żony, ma prawo do zachowku, który wynosi połowę wartości udziału spadkowego jaki by jej przypadł z ustawy, tj. 1/8 części wartości spadku. (pozew k.2-4)

Postanowieniem z dnia 9 sierpnia 2012 roku Sąd oddalił wniosek powódki w przedmiocie zwolnienia od kosztów sądowych (postanowienie z dnia 9 sierpnia 2012 roku k. 56)

Pismem z dnia 30 listopada 2012 roku powódka rozszerzyła powództwo wnosząc o zasądzenie dalszych 125.000 zł, domagając się od pozwanej łącznie 250.000 zł wraz z odsetkami ustawowymi od daty wytoczenia powództwa, to jest naliczanymi od kwoty 125.000 zł od daty pozwu (12 lipca 2012 roku) i od kwoty 125.000 zł od dnia 30 listopada 2012 roku. (pismo z dnia 30 listopada 2012 roku k. 79)

W odpowiedzi na pozew złożonej także w dniu 30 listopada 2012 roku J. B. (1) uznała w całości powództwo o zapłatę zachowku w kwocie 125.000 zł, z jednoczesnym wnioskiem o odroczenie terminu zapłaty do dnia 31.12.2013 roku. Pozwana przyznała okoliczności faktyczne pozwu, nie kwestionując tym samym pierwotnie podawanej przez powódkę wartości spadku. Jednocześnie jednak pozwana podniosła, że nie dała powodu dla wytoczenia powództwa, bowiem nie była wzywana do zapłaty i uznała je przy pierwszej czynności procesowej.(odpowiedz na pozew k. 88)

Pismem z dnia 23 stycznia 2013 roku pozwana, w związku z rozszerzeniem powództwa do kwoty 250.000,00 zł, cofnęła oświadczenie o uznaniu powództwa do kwoty 125.00.00,00 wskazując, iż nie uznaje żądania ponad 62.500 zł i wnosząc o oddalenie powództwa ponad tą kwotę. W piśmie pozwana zakwestionowała wartość spadku, określonego przez powódkę po rozszerzeniu powództwa, na kwotę 2.000.000 zł. Pozwana wskazała, iż uznanie przez nią powództwa w kwocie 125.000 zł dotyczyło ugodowego załatwienia sprawy bez konieczności prowadzenia długotrwałego postępowania i dokonywania weryfikacji wartości spadku.

(pismo z dnia 23 stycznia 2013 roku k. 93)

Na rozprawie w dniu 8 marca 2013 roku pełnomocnik pozwanej podtrzymał oświadczenie o uznaniu powództwa do kwoty 62.000 zł, wskazując, że pozwana zobowiązuje się zapłacić kwotę 62.000 zł w trzech ratach, do końca czerwca, września i grudnia 2013 roku.

Z kolei powódka wniosła o przyznanie jej odsetek od daty doręczenia odpisu pozwu, cofając żądanie ich zasądzenia za okres od daty wniesienia żądania do daty doręczenia jego odpisu pozwanej, ze zrzeczeniem się roszczenia.

Na tym etapie żądanie powódki przedstawiało się wobec powyższego następująco: 125.000 zł z odsetkami od dnia 17 listopada 2012 roku (pozew doręczono 16 listopada 2012 roku, k. 78) i 125.000 zł z odsetkami ustawowymi od dnia 10 stycznia 2013 roku (pismo rozszerzające żądanie doręczono 9 stycznia 2013 roku, k. 99). Cofnięcie żądania dotyczyło odsetek ustawowych od kwoty 125.000 zł za okres od 12 lipca 2012 roku do 16 listopada 2012 roku i od kwoty 125.000 zł od 30 listopada 2012 roku do 9 stycznia 2013 roku. (protokół rozprawy z dnia 8 marca 2013 roku k.107-108verte)

W dniu 8 marca 2013 roku zapadł prawomocny obecnie wyrok częściowy, w którym zasądzono od J. B. (1) na rzecz B. G. kwotę 62.000 złotych (taka kwota została ostatecznie uznana) z ustawowymi odsetkami naliczanymi od dnia 17 listopada 2012 roku do dnia 8 marca 2013 roku, przy czym kwotę tą rozłożono na trzy raty z zastrzeżeniem odsetek na wypadek uchybienia terminowi płatności którejkolwiek z nich. W punkcie trzecim wyroku częściowego umorzono postępowanie w zakresie odsetek ustawowych od kwoty 62.000 zł za okres od 12 lipca 2012 roku (data wniesienia pozwu) do dnia 16 listopada 2012 roku (data doręczenia odpisu pierwotnego pozwu). Rozstrzygnięcie zapadłe na skutek uznania powództwa opatrzone zostało rygorem natychmiastowej wykonalności.(wyrok z dnia 8 marca 2013 roku k.109)

Po uprawomocnieniu się wyroku częściowego pozostałe do oceny roszczenie opiewało zatem na łączną kwotę 188.000 zł, w tym 63.000 zł z odsetkami ustawowymi od dnia 17 listopada 2012 roku i 125.000 zł z odsetkami ustawowymi od dnia 10 stycznia 2013 roku. W wyroku częściowym nie zawarto postanowienia o umorzeniu postępowania w zakresie żądania odsetek od kwoty 63.000 zł od 12 lipca 2012 roku do 16 listopada 2012 roku i od kwoty 125.000 zł od 30 listopada 2012 roku do 9 stycznia 2013 roku.

Pismem z dnia 16 grudnia 2013 roku, w związku z wpływem kopii deklaracji podatkowej SD-Z2 z dnia 12.10.2011 roku, z której wynika, iż w skład spadku wchodził również samochód V. o wartości 5000 zł, powódka zwiększyła kwotę dochodzonego roszczenia do kwoty 251.250 zł, to jest o 1.250 zł (bez odsetek). Przy rozszerzeniu powódka operowała łączną kwotą należnego zachowku, zawierającą w sobie także to, co zasądzone zostało wyrokiem częściowym. (pismo powódki z dnia 16 grudnia 2013 roku k. 371)

Na tym etapie procesu pozwana uznała powództwo do kwoty 134.000 zł wraz z odsetkami. (k.381, protokół rozprawy z 22.01.2014, 00:01:59)

Na rozprawie w dniu 18 czerwca 2014 roku pełnomocnik powódki ograniczył żądanie oświadczając, że z dochodzonych 250.000 zł żąda kwoty 210.000 zł cofając powództwo w zakresie kwoty 40.000 zł ze zrzeczeniem się roszczenia. (k. 454, protokół rozprawy z 18.06.2014, 00:01:10)

W piśmie z dnia 21 lipca 2014 roku pełnomocnik powódki wskazał, że wnosi o zasądzenie kwoty 211.250 zł, na którą należy zaliczyć zasądzoną wyrokiem częściowym kwotę 62.000 zł.

Ostatecznie zatem powódka popierała żądanie w sposób następujący:

- 211.250 zł (w tym 62.000 zł zasądzone już prawomocnym wyrokiem częściowym) z ustawowymi odsetkami naliczanymi od kwoty 63.000 zł, a po ograniczeniu o kwotę o 40.000 zł, od kwoty 23.000 zł od dnia 17.11.2012 roku, i od kwoty 125.000 zł od dnia 10.01.2013 roku. Od kwoty 1.250 zł powódka odsetek nie dochodziła, przy czym co do kwoty 134.000 zł powództwo zostało uznane. Stanowisko powódki o cofnięciu żądania odsetek do czasu doręczenia wezwania zapłaty nie zmieniło się. (pismo z dnia 21 lipca 2014 roku k. 461)

Pełnomocnik pozwanej na rozprawie bezpośrednio poprzedzającej wydanie wyroku uznał powództwo do kwoty 134.500 zł. Pozwana konsekwentnie podnosiła, że w skład masy spadkowej wchodzi jedynie, ze względu na wspólność majątkową łączącą spadkodawcę z pozwaną, udziały w przedmiotach majątku wspólnego. Z kolei powódka wskazując na treść ksiąg wieczystych do substratu zachowku zaliczyć chciała wartość całych nieruchomości, których jako właściciel figurował jej ojciec.

(protokół rozprawy z dnia 30 lipca 2014 roku k. 463, pismo k.94)

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

W. B. (1) zmarł 30 marca 2010 roku. Pozostawił żonę J. B. (1) (pozwaną), córkę z pierwszego małżeństwa B. G. (powódkę), oraz synów z drugiego małżeństwa z pozwaną - W. B. (2) i J. B. (2). (okoliczność niesporna)

Spadek po W. B. (1) nabyła w całości, na podstawie testamentu notarialnego z dnia 31 stycznia 1979 roku, żona J. B. (1). (bezsporne, kopia postanowienia z dnia 30 marca 2011 roku, k.10)

J. B. (1) i W. B. (1) pobrali się w dniu 23 kwietnia 1977 roku. Małżonkowie nie zawierali majątkowych umów małżeńskich pozostając przez cały czas trwania małżeństwa we wspólności majątkowej. W momencie zawierania związku małżeńskiego żadne z nich nie miało istotnego majątku poza nieruchomością położoną w A., posiadaną przez spadkodawcę jeszcze przed ślubem z pozwaną, a po rozwodzie z pierwszą żoną, z tym, że cena za nieruchomość w dacie ślubu nie była jeszcze w całości zapłacona. Małżonkowie razem spłacili cenę i roku 1979 formalnie nabyli tą nieruchomość do majątku wspólnego. Razem też rozwijali działalność gospodarczą spadkodawcy, którą rozpoczął 17 maja 1973 roku. Była to działalność polegająca na produkcji części samochodowych i odkuwek, której prosperita

nastąpiła w latach 80 tych i 90 tych. Z pieniędzy uzyskiwanych z działalności gospodarczej, w latach 90 tych, spadkodawca nabywał kolejne nieruchomości. Do aktów notarialnych stawał jako nabywca sam. Żona wiedziała o wszystkich transakcjach, ale nie brała w nich udziału, ponieważ mąż chciał uprościć formalności, w tym także podatkowe. Pozwana wyrażała na to zgodę. Oboje małżonkowie traktowali nabywane nieruchomości jako wspólne dobro.

Małżonkowie uprawiali też rolę, mieli hodowlę świń. J. B. (1) obok własnej pracy zawodowej, współpracowała z mężem przy prowadzeniu zakładu, łącznie przez około 30 lat. Uzyskała nawet uprawnienia mistrza ślusarstwa, aby mogła formalnie być zatrudniona jako osobą współpracującą. Dbała o sprawy socjalne pracowników, obsługiwała sprawy ubezpieczeń społecznych, była upoważniona do kont bankowych firmy.

W 1989 roku pozwana odziedziczyła po rodzicach nieruchomość zabudowaną kamienicą, którą sprzedała, a uzyskane w ten sposób środki spożytkowała na potrzeby wspólne, to jest wykończenie budynku mieszkalnego i zasilenie funduszy firmy prowadzonej przez męża. Pracując na stanowisku kierowniczym pozwana osiągała stosunkowo wysokie wynagrodzenie, które w całości zasilalo budżet domowy.

Działalność prowadzona była pod firmą Przedsiębiorstwo (...), na terenie nieruchomości położonej w A. pow. (...), woj. (...), obręb A., składającej się z działek nr (...) dla której prowadzona jest księga wieczysta o KW nr (...). Przed zakończeniem działalności, w roku 2004, W. B. (1), w uzgodnieniu z żoną, zbył wchodzące w skład przedsiębiorstwa środki trwałe w postaci maszyn i urządzeń na rzecz syna J. B. (2). Ojciec i syn zawarli też, w roku 2006, umowę zbycia budynków produkcyjnych. Spadkodawca zaprzestał prowadzenia działalności gospodarczej z dniem 31 grudnia 2006 roku. Prócz kasy fiskalnej, spadkodawca nie miał wówczas żadnych, związanych z przedsiębiorstwem, środków trwałych.

Obecnie pozwana jest na emeryturze i uzyskuje z tego tytułu miesięcznie kwotę 1.295 zł. Przeszła operację guza piersi. Poddawana jest chemioterapii i rehabilitacji. Cierpi także na nadciśnienie tętnicze i chorobę wieńcową. W celu zaspokojenia zachowku pozwana podjęła czynności zmierzające do sprzedaży nieruchomości spadkowych.

(wydruk księgi wieczystej k. 49, zeznania pozwanej protokół rozprawy z dnia 8 marca 2013 roku k.107-108verte, oraz z dnia 5 marca 2014 roku k. 401-402 verte. protokół rozprawy z dnia 18 czerwca 2014 roku zeznania pozwanej zapis dźwiękowy 00:10:32, zaświadczenie z Banku Spółdzielczego w O. k. 432. umowa sprzedaży kamienicy w formie aktu notarialnego k. 435-438, decyzja z dnia 27 grudnia 2006 roku (...). (...) k. 336, dowód wewnętrzny (...)K. 338, Faktura VAT nr (...) z dnia 31.12.2004rok, Faktura VAT nr (...) z dnia 31.12.2004rok, Faktura VAT nr (...) z dnia 31.12.2004rok k.339-341 verte, decyzja emerytalna k. 90, zaświadczenia k, 431, 432, kopia dyplomu mistrzowskiego k.433)

B. G. jest mężatką. Nie pracuje pozostając na utrzymaniu męża. (oświadczenie majątkowe powódki k. 7)

W skład spadku po W. B. (1) wchodzi:

1. wynoszący 1/2 udział w prawie własności nieruchomości gruntowej w miejscowości A., w gminie O., o obszarze 0,7274 ha, dla której Sąd Rejonowy w Zgierzu prowadzi księgę wieczystą KW nr (...), której wartość według stanu na dzień 30 marca 2010 roku i cen na dzień 31 lipca 2013 roku wynosiła 104.000 zł. Nieruchomość ta została nabyta przez W. B. (1) i J. B. (1) 31 stycznia 1979 roku, którzy oświadczyli, że nabycia dokonują za środki wspólne. (k.409)

2. wynoszący 1/2 udział w prawie własności nieruchomości gruntowej w S.-L., powiecie (...), obręb S., stanowiąca działkę nr (...) o powierzchni 2,6259 ha, dla której prowadzona jest księga wieczysta o KW nr (...), której wartość według stanu na dzień 30 marca 2010 roku i cen na dzień 31 lipca 2013 roku wyceny wynosiła 956 000 zł. W. B. (1) nabył tą nieruchomość 24 sierpnia 1989 roku nie dysponując majątkiem odrębnym, oświadczając przed Notariuszem, że nabycia dokonuje za fundusze odrębne. (k 415)

3. wynoszący 1/2 udział w prawie własności nieruchomości stanowiącej działkę gruntu (...) o powierzchni 2,8770ha w S., dla której prowadzona jest księga wieczysta o KW nr (...), której wartość według stanu na dzień 30 marca 2010

roku i cen na dzień 31 lipca 2013 roku wynosi 760 000 zł . Nieruchomość została nabyta przez W. B. (1) 27 września 1993 roku. Spadkodawca nie dysponując wówczas majątkiem odrębnym oświadczył, że nabycia dokonuje za fundusze odrębne. (k.418)

4. wynoszący 1/2 udział w prawie własności nieruchomości stanowiącej działkę gruntu nr (...) o powierzchni 1,4423 ha w S., dla której prowadzona jest księga wieczysta o KW nr (...), a której wartość według stanu na dzień 30 marca 2010 roku i cen na dzień 31 lipca 2013 roku wynosi 268 000 zł. Nieruchomość zakupiona została przez W. B. (1) 7 czerwca 1995 roku. Spadkodawca nie dysponując wówczas majątkiem odrębnym oświadczył, że nabycia dokonuje za fundusze odrębne. (k. 412)

5. wynoszący 1/2 udział w prawie własności nieruchomości gruntowej w O. przy ul. (...) składającej się z działki gruntu nr (...) o powierzchni 0,8452 ha zabudowanej zabudowaniami przemysłowymi o pow. użytkowej 725,63 m², dla której prowadzona jest księga wieczysta o KW nr (...), której wartość według stanu na dzień 30 marca 2010 roku i cen na dzień 30 lipca 2013 roku wynosi 296.000 zł. Nieruchomość została nabyta przez W. B. (1) 22 grudnia 1994 roku. Spadkodawca nie dysponując wówczas majątkiem odrębnym oświadczył, że nabycia dokonuje za fundusze odrębne. (k. 421))

6. wynoszący 1/2 udział w prawie własności nieruchomości położonej w A. pow. (...), składającej się z działek nr (...) o pow. łącznie 28861 m², zabudowanej budynkiem mieszkalnym i budynkami przemysłowymi o łącznej powierzchni użytkowej 3691,62 m², dla której prowadzona jest księga wieczysta o KW nr (...), której wartość według stanu na dzień 30 marca 2010 roku i cen na dzień 30 lipca 2013 roku wynosi 1.357.000 zł. Własność tej nieruchomości została nabyta przez zasiedzenie z dniem 1 lipca 1985 roku. (odpis postanowienia k.427)

7. udział wynoszący 1/4 część prawa własności nieruchomości położonej w O. przy Pl. (...) II, o pow. 0,0504 ha, zabudowanej budynkiem handlowo-usługowym o powierzchni użytkowej 166,41 m² dla której prowadzona jest księga wieczysta o KW nr (...) której wartość według stanu na dzień 30 marca 2010 roku i cen na dzień 30 lipca 2013 roku wynosiła 186.000,00 zł. Przedmiotowa nieruchomość została nabyta przez W. B. (1) i jego syna W. B. (2), po połowie, 19 lipca 2002 roku. Nabywając nieruchomość na współwłasność z synem, spadkodawca i tym razem złożył oświadczenie, że nabycia swego udziału dokonuje za fundusze odrębne.

W wymienionych wyżej księgach wieczystych, z wyjątkiem KW (...)) jako właściciel ujawniony był W. B. (1) (w księdze 11165 jako współwłaściciel z synem).

Powyższe ustalenia faktyczne Sąd poczynił w oparciu o powołane dowody, w tym z dokumentów, zeznań powódki, oraz operatów szacunkowych biegłej sądowej, które Sąd uznał, po ustnym uzupełnieniu, za wyczerpujące. Uzupełnienie miało na celu udzielenie odpowiedzi na wątpliwości stron i nie zmieniło zasadniczych wniosków opinii głównej. W szczególności nie jest dla podważenia wyceny wystarczający, wysuwany przez powódkę argument, że wartość jednej z wycenianych nieruchomości jest niższa niż oszacowana, ponieważ faktycznie osiągnięta cena jej sprzedaży była niższa. Choć wartość nieruchomości szacowana jest metodą odwołującą się sytuacji na rynku nieruchomości, to pojęcie wartość i cena nie są tożsame. Cena uzyskana z konkretnej transakcji odbiegać może, z różnych przyczyn, od obiektywnej wartości nieruchomości. Tak było, jak wyjaśniła biegła w przypadku transakcji, na którą powoływała się pozwana, nieruchomości położonej w centralnej części O.. Biegła wyjaśniła także, że brak było transakcji nadających się do porównań, stąd ostatecznie zastosowała metodę dochodową przyjmując najniższy wskaźnik czynszu. Także pozostały zarzuty pozwanej dotyczące zawyżenia wartości wycenianych nieruchomości nie są zasadne. Biegła wzięła bowiem przy dokonywaniu wyceny pod uwagę wszystkie okoliczności mające wpływ na jej wynik in plus i in minus nadając im odpowiednie znaczenie. Pozwana odmiennie je jednak interpretuje, co widać dobrze na przykładzie cechy in plus, jaką jest dobry dostęp do drogi publicznej, który pozwana postrzega jako narażenie na hałas. Nie ma też racji pozwana podnosząc, że biegły wadliwie przyjął do wyceny nieruchomości także znajdujące się na niej naniesienia, które były przedmiotem przeniesienia przez spadkodawcę na syna. Zapatrywanie pozwanej pomija zasadę dzielenia nieruchomości trwale związanych z gruntem losu nieruchomości gruntowej (superficies solo cedit). Budynki trwale

związane z gruntem nie mogły być skutecznie przeniesione na własność syna spadkodawcy bez przeniesienia własności gruntu.

Ustalając substrat zachowku Sąd ustalił, że, wbrew oświadczeniom składanym przez W. B. (1) przy zakupie nieruchomości o nabywaniu za środki odrębne, nieruchomości te weszły do majątku wspólnego spadkodawcy i pozwanej. Kwestia ta zostanie bliżej omówiona poniżej.

Sąd zważył, co następuje:

Podstawą prawną roszczenia o zachówek jest przepis artykułu 991 § 1 k.c. Uprawnienie do zachowku aksjologicznie oparte jest na istnieniu bliskiej więzi rodzinnej pomiędzy spadkodawcą, a uprawnionym. Zgodnie z powołanym art. 991 § 1 k.c. zstępnym (...), którzy byliby powołani do spadku z ustawy, należą się, jeżeli uprawniony jest trwale niezdolny do pracy, albo zstępny uprawniony jest małoletni – 2/3 wartości udziału spadkowego, który by mu przypadł przy dziedziczeniu ustawowym, w innych zaś wypadkach – połowa wartości tego udziału (zachówek). Istotne jest przy tym ustalenie, czy w konkretnym stanie faktycznym osoby te byłyby (gdyby nie sporządzono testamentu) powołane do spadku z ustawy.

W myśl artykułu 931 § 1 k.c. w pierwszej kolejności powołane są z ustawy do spadku dzieci spadkodawcy oraz jego małżonek. Dziedziczą oni w częściach równych. Jednakże część przypadająca małżonkowi nie może być mniejsza niż 1/4 całości spadku.

W przedmiotowej sprawie, ustawowymi spadkobiercami po W. B. (1), zgodnie z brzmieniem powołanego wyżej przepisu, są powódka jako córka, a także żona i dwaj synowie. Każde z nich przy dziedziczeniu ustawowym nabyłoby 1/4 spadku. Roszczenie powódki opiewa zatem na 1/8 substratu zachowku (połowa udziału ustawowego).

Jak już wspomniano, Sąd przyjął, że do substratu zachowku wchodzi jedynie udziały w nieruchomościach nabywanych przez spadkodawcę, a nie całość, jak sugerować może treść ksiąg wieczystych.

Zgodnie z treścią przepisu art. 32 KRiO w brzmieniu sprzed 20 stycznia 2005 roku, dorobkiem małżonków są przedmioty majątkowe nabyte w czasie trwania wspólności ustawowej przez oboje małżonków lub przez jedno z nich, w szczególności stanowią dorobek dochody z majątku wspólnego, jak również odrębnego majątku każdego z małżonków.

Przez cały czas trwania małżeństwa, małżonków B. łączyła wspólność majątkowa, a jak ustalono, wstępując w drugi związek małżeński, W. B. (1) nie dysponował majątkiem odrębnym. Jak zeznała pozwana, wprawdzie mąż rozpoczął prowadzenie działalności gospodarczej jeszcze przed ślubem z nią, ale działalność ta rozwinęła się dopiero w latach osiemdziesiątych, osiągając szczyt powodzenia w latach dziewięćdziesiątych, i wtedy nabywane były przez jej męża nieruchomości. Przeznaczane na zakup środki pochodziły z działalności gospodarczej prowadzonej przez W. B. (1). Jak ustalono, pozwana była osobą zatrudnioną i współpracującą; aktywnie uczestniczyła w prowadzeniu przedsiębiorstwa zajmując się jego doглядaniem i pracami biurowymi. Jednak nawet gdyby tak nie było, to wypracowane przez męża dochody wchodziły w całości do majątku wspólnego. Nie ma przy tym znaczenia także i to czy urządzenia do działalności wytwórczej należały do spadkodawcy jeszcze przed ślubem, bowiem dochód pozyskany w czasie trwania małżeństwa, tak czy tak, wchodzi do majątku wspólnego. Prawo nie zabrania nabywania składników majątkowych tylko przez jednego z małżonków, a fakt samodzielnego nabycia nie oznacza, że składnik ten nie wchodzi do dorobku małżonków. Zastosowanie mają tu przepisy Kodeksu Rodzinnego i Opiekuńczego i to prawo materialne przesądza o przynależności do dorobku, a nie oświadczenia małżonków, nawet jeśli złożone zostały do aktu notarialnego. Przeprowadzone postępowanie nie wykazało, aby spadkodawca posiadał jakikolwiek majątek odrębny, który podlegałby surogacji. Nie przedstawiono żadnych okoliczności wskazujących choćby na potencjalne źródło powstania takiego majątku. Natomiast logiczne jest tłumaczenie pozwanej, że mąż uważał, że zakup nieruchomości tylko przez niego ułatwi formalności, w tym podatkowe. Wszak to na męża figurowała działalność gospodarcza,

a pozwana była tylko zatrudnioną osobą współpracującą. Małżonkowie wspólnie podejmowali decyzje o zakupie i traktowali nabyte nieruchomości jako dobro wspólne. Niska świadomość prawna nie może przesłaniać istoty rzeczy.

Także nieruchomość nabyta w drodze zasiedzenia w czasie trwania wspólności majątkowej wchodzi do majątku wspólnego. Nabycie pierwotne nie czyni wyjątku od przedstawionych wyżej zasad powstawania majątku dorobkowego. Co do nieruchomości nabytej przez spadkodawcę na współwłasność z synem sytuacja jest analogiczna. Udziałnabyty przez męża pozwanej stał się ich majątkiem wspólnym, a do spadku weszła połowa tego udziału czyli udział wynoszący 1/4.

Prócz nieruchomości do substratu zachowku zaliczono kwotę 5.000 zł odpowiadającą wartości samochodu. Co do tego składnika majątkowego strony zgodnie przyznały, że należy brać pod uwagę całą jego wartość, toteż Sąd nie czynił dalszych ustaleń.

Zatem wartość substratu zachowku to suma kwot:

- a) 1/4 kwoty 186.000 zł stanowiącej wartość nieruchomości opisanej w KW (...), co daje 46.500 zł, (tu do spadkodawca nabył nie całą nieruchomość, ale udział wynoszący połowę, który wszedł do majątku wspólnego)
- b) 1/2 kwoty 956.000 zł stanowiącej wartość nieruchomości opisanej w KW (...), co daje kwotę 478.000 zł,
- c) 1/2 kwoty 296.000 zł stanowiącej wartość nieruchomości opisanej w KW (...), co daje kwotę 148.000,
- d) 1/2 kwoty 760.000 zł stanowiącej wartość nieruchomości opisanej w KW (...), co daje kwotę 380.000 zł,
- e) 1/2 kwoty 1.357.000 zł stanowiącej wartość nieruchomości opisanej w KW (...), co daje kwotę 678.500 zł,
- f) 1/2 kwoty 268.000 zł stanowiącej wartość nieruchomości opisanej w KW (...), co daje kwotę 134.000 zł,
- g) 1/2 kwoty 104.000 zł stanowiącej wartość nieruchomości opisanej w KW (...), co daje kwotę 52.000 zł,
- h) kwota 5000 zł stanowiąca wartość samochodu,

co łącznie daje kwotę 1.922.000 zł, z czego 1/8 część (zachówek) to **240.250 zł**.

Powódka dochodziła pierwotnie łącznie kwoty 251.250 zł, a po cofnięciu żądania zapłaty co do 40.000 zł - **kwoty 211.500 zł, a zatem mniej niż zachówek wyliczony przy przyjęciu stanowiska pozwanej, że nieruchomości weszły do spadku jedynie w udziałach, a nie w całości.**

Ponieważ z popieranej kwoty 211.500 zł, kwota 62.000 zł zasądzona już została prawomocnym wyrokiem częściowym, do uwzględnienia pozostawała reszta to jest 149.500 zł. Oczywiście jest, że kwota 62.000 zł z wyroku częściowego nie mogła zastać ponownie ujęta w wyroku końcowym i dlatego w tym zakresie powództwo zostało oddalone.

O odsetkach Sąd orzekł na podstawie przepisu art. 481 k.c., zgodnie z którym wierzycielowi świadczenia niepieniężnego, za opóźnienie, należą się odsetki, choćby nie poniósł szkody. Zobowiązanie zapłaty zachowku nie jest terminowe. Dłużnik popada w opóźnienie gdy go nie spełnia mimo wezwania do zapłaty. W niniejszej sprawie są to daty doręczenia odpisu pozwu, a potem pisma z pierwszym rozszerzeniem powództwa (przy drugim rozszerzeniu powódka nie domagała się odsetek). Pozwana pozostaje w opóźnieniu licząc od dnia następnego. Dlatego też odsetki naliczono od kwoty 23.000 zł (z pierwotnie zgłoszonego żądania) od dnia 17 listopada 2012 roku, a od kwoty 125.000 zł (kwota pierwszego rozszerzenia) od dnia 10 stycznia 2013 roku. Za okresy wcześniejsze żądanie odsetek zostało cofnięte.

Na podstawie przepisu art. 355 § 1 k.p.c. Sąd umorzył postępowanie w zakresie w jakim żądanie powódki zostało cofnięte, to jest w zakresie kwoty 40.000 zł należności głównej i odsetek, a także w zakresie odsetek od kwoty 63.000

zł od 12 lipca 2012 roku do 16 listopada 2012 roku i od kwoty 125.000 zł od 30 listopada 2012 roku do 9 stycznia 2013 roku.

Na podstawie przepisu art. 333 § 1 pkt 2 k.p.c. Sąd nadał rozstrzygnięciu rygor natychmiastowej wykonalności w zakresie w jakim dotyczy ono należności uznanej przez pozwaną.

O kosztach procesu Sąd orzekła na podstawie przepisu art. 98 k.p.c. kierując się zasadą odpowiedzialności za jego wynik. Wartość przedmiotu sporu to kwota 251.250 zł. Powódka może być traktowana jako wygrywająca proces w zakresie kwoty 149.250 zł, co stanowi 59,4% wartości przedmiotu sporu. Wprawdzie wyrok częściowym uwzględniono, niezależnie od tego co znalazło się w orzeczeniu końcowym, roszczenie co do kwoty 62.000 zł, jednakże była to kwota uznana przy pierwszej czynności procesowej przy braku wcześniejszego wezwania pozwanej do zapłaty przez powódkę. Dlatego pozwana nie może być odpowiedzialna za koszty procesu w części, w jakiej dotyczą one kwoty roszczenia 62.000 zł zasądzonej wyrokiem z 8 marca 2013 roku. Pozwana nie odpowiada także za koszty w części, w jakiej dotyczą one cofniętego przez powódkę w toku procesu żądania kwoty 40.000 zł. Jeśli powód cofa żądanie traktowany jest jako strona przegrywająca, chyba, że cofnięcie jest wynikiem spełnienia przez pozwanego świadczenia w toku procesu.

Koszty poniesione przez powódkę to łącznie 9.867 zł (3.617 zł koszty zastępstwa procesowego, 6.250 zł opłata od pozwu), przez pozwaną 11.086,54 zł (3.617 zł koszty zastępstwa procesowego, 3.000 zł, 4.318,92 zł i 150,62 zł zaliczki na wydatki związane z opiniami biegłej). Łącznie koszty poniesione przez strony to 20.953,54 zł, z czego 59,4% obciąża pozwaną. Jest to kwota 12.446,40 zł, którą pomniejszyć należy o kwotę 11.086,54 zł, które pozwana już poniosła. Daje to różnicę 1.359,86 zł zasądzoną od pozwanej na rzecz powódki.

Koszty powstałe, a nie pokryte przez strony to kwota 13.568,92 zł (6.250 zł opłata od rozszerzonego żądania, 7.318,92 zł nieziszczone przez powódkę zaliczki na wynagrodzenie biegłej wypłacone tymczasowo ze Skarbu Państwa). Z tej kwoty 59,4% obciąża pozwaną to jest 8.059,94 zł, a reszta powódkę – 5.508,98 zł.

-